

5.5.2 Výtvarná výchova

5.5.2.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, organizační a časové vymezení

Předmět Výtvarná výchova je vyučován na 1. stupni jako samostatný předmět. V 1., 2. a 3. ročníku jednu hodinu týdně, ve 4. a 5. ročníku dvě hodiny týdně.

Vzdělávací obsah předmětu

- směřuje k podchycení a rozvíjení zájmu o výtvarné umění
- vede k porozumění základním pojmům ve výtvarné výchově
- seznamuje se základními zákonitostmi při používání různých výtvarných technik
- učí chápat umělecký proces jako způsob poznání a komunikace
- učí užívat různorodé umělecké vyjadřovací prostředky pro vyjádření svého vnímání, cítění, poznávání
- vede žáka k chápání umění a kultury jako neoddelitelné součásti lidské existence
- umožňuje rozvíjet tvůrčí potenciál, kultivované projevy a potřeby, utvářet hierarchii hodnot
- vede žáka k pochopení a poznání uměleckých hodnot, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám
- současnosti a minulosti, k potřebám různorodých skupin, národů a národností
- přispívá k uvědomování si sama sebe jako svobodného jedince; k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního
- překonávání životních stereotypů a k obohacování emocionálního života

Formy a metody práce podle charakteru učiva a cílů vzdělávání

- frontální výuka
- skupinová práce
- vycházky spojené s pozorováním a sbíráním přírodního materiálu
- vytváření prací do výtvarných soutěží výstav
- školní výstavky k různým příležitostem

Mezipředmětové vztahy

- český jazyk: správné držení psacího náčiní, uvolnění ruky

- čtení: ilustrace, ilustrátoři dětské knihy, vyjádření čtenářského prožitku kresbou, malbou...
- hudební výchova: rytmus, rytmické řazení prvků
- matematika: geometrie, prostorová představivost, vykreslování prvků, názornost...
- prvouka: roční období (ladění barev, tradice,...), využití prožitků z každodenního života

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

- žáci samostatně pozorují a vnímají realitu
- žáci vyhledávají a třídí informace a na základě jejich pochopení a propojení je efektivně využívají v procesu učení, v tvůrčích činnostech a praktickém životě
- žáci samostatně pozorují a experimentují
- žáci uvádí věci do souvislostí, propojují do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí

Učitel vede žáky:

- k orientaci v oblasti vizuální kultury, která se jich bezprostředně dotýká jak ve škole, tak v každodenním životě
- k porovnávání různých druhů vizuálního vyjadřování
- k tvořivému zpracování podnětů ze svého okolí
- k experimentování s výtvarnými materiály a vyjadřovacími prostředky
- k vyhledávání nejvhodnějších forem pro vyjádření svých zážitků
- k porovnávání výsledků své práce s výsledky práce ostatních
- k vytváření úsudku o vlastním výtvarném vyjádření

Kompetence komunikativní

- žáci formulují a vyjadřují své myšlenky a názory v logickém sledu, výstižně, souvisle a kultivovaně v ústním projevu
- žáci naslouchají promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reagují, účinně se zapojují do diskuse, obhajují svůj názor a vhodně argumentují
- žáci se učí porozumět obrazům a jiným vizuálním vyjádřením, gestům a jiným komunikačním prostředkům, přemýšlí o nich

Učitel vede žáky:

- k vysvětlování a obhajování svého pojetí výtvarného úkolu
- k rozvíjení dovednosti vyslechnout v diskusi názor ostatních a vyslovit a obhájit svůj vlastní názor
- k vědomému využívání postupů, technik a materiálů z široké oblasti vizuálního vyjadřování
- k tvořivému hledání různých způsobů vizuálního vyjádření a jejich kombinací

Kompetence k řešení problémů

- žáci vyhledávají informace vhodné k řešení problému
- žáci se učí samostatně řešit problémy, volit vhodné způsoby řešení, užívat tvořivé postupy
- žáci sledují vlastní pokrok při zdolávání problémů, učí se obhájit vlastní řešení, uvědomují si zodpovědnost za svá rozhodnutí

Učitel vede žáky:

- k samostatnému hledání možností řešení výtvarných úkolů s využitím všech dostupných prostředků informací a technik
- k experimentování a nacházení osobitého a individuálního řešení zadaného úkolu
- k vědomí odpovědnosti za vlastní dílo jako součást osobní výpovědi

Kompetence sociální a personální

- žáci se učí účinně spolupracovat ve skupině, podílet se na práci v týmu
- žáci se podílí na utváření příjemné atmosféry v týmu
- žáci se učí chápat potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, respektovat různá hlediska
- žáci se učí vytvářet pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj

Učitel vede žáky:

- k práci ve dvojici i ve skupině
- k obhajování svého názoru
- k respektování odlišného názoru
- k umění přijmout nesouhlas a kritiku

Kompetence občanské

- žáci respektují přesvědčení druhých lidí
- žáci se učí respektovat, chránit a oceňovat naše tradice a kulturu i historické dědictví
- žáci se učí projevoval pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost

Učitel vede žáky:

- k vnímání tvorby jako jedinečného výsledku duševního úsilí a práce
- k vytváření postojů k uměleckým dílům

Kompetence pracovní

- žáci používají bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení třídy
- žáci dodržují hygienická a bezpečnostní pravidla

Učitel vede žáky:

- k využívání návyků a znalostí v další praxi

5.5.2.2 Výtvarná výchova – 1. – 3. ročník

Učivo	Výstupy	Průřezová témata
Prvky vizuálně obrazného vyjádření	Rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty). Porovnává je a třídí na základě odlišností.	OSV1 – Rozvoj schopností poznávání – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.
Linie	Poznává různé druhy linií.	
Tvary	Rozezná základní plošné a prostorové a použít ve vlastním obrazném vyjádření tvary, dovede je pojmenovat.	OSV2 – Sebepoznání a sebepojetí – já jako zdroj informací o sobě; druzí jako zdroj informací o mně.
Barvy	Rozezná barvy základní a podvojně. Vnímá odlišné odstíny, pojmenuje je v přirovnání. Při hře s barvou poznává jejich vlastnosti a výrazové možnosti (barvy základní, husté, řídké, světlé, tmavé, kontrastní, doplňkové, symbolické).	OSV4 – Psychohygienu – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému.
Objekty	Na základě výraznosti, velikosti a vzájemného postavení uspořádá objekty do celků.	
Vlastní zážitky	V tvorbě projevuje své vlastní zkušenosti. Vyjadřuje podle zadání vlastní zkušenost prožitku reálného světa s využitím všech prostředků vizuálního vyjadřování.	
Smyslové vnímání	Vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky. Využívá rozličné materiály, techniky a formáty. Dovede se vyjádřit slovy, pohybem, zvukem, přemístěním nebo proměnou objektu. Dovede vyjádřit vjem sluchový, hmatový, dotykový, chuťový, pohybový. Vyhledává nejpřesvědčivější způsoby vyjádření. Vnímá pohyb vlastního těla.	OSV5 – Kreativita – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti “dotahovat“ nápady do reality).
Prostředí	Uvědomuje si a dovede vyjádřit vjemy interiéru a exteriéru budov a krajiny. Vnímá prostředí kolem sebe. Vyjadřuje proměny prostředí (počasí, teplo, světlo, den, noc) a nálady (radost, smutek, přátelství, osamělost).	EV4 – Vztah člověka k prostředí – náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí).

Interpretace vizuálně obrazných vyjádření	Rozpozná a slovně vyjádří námět a základní náladu díla. Dovede odlišit výraz a náladu zobrazených postav. Vnímá a pojmenuje odlišné působení barevného ladění díla. Jednoduše zdůvodní svůj názor.	
Obsah vizuálně obrazných vyjádření	Vnímá zásadní odlišnosti v dílech určených dětem. Dovede vyslechnout a respektovat odlišný názor na své i cizí dílo. Dovede jednoduše odůvodnit svoji oblibu konkrétních ilustrací, večerníčků, animovaných filmů, hraček, počítačových her a jejich hrdinů. Rozpozná díla některých dětských ilustrátorů.	VMEGS1 – Evropa a svět nás zajímá – lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy.
Skupinová práce	Dovede spolupracovat na společném díle ve dvojici i ve skupině, vnímá vlastní přínos pro společnou práci. Aktivně spolupracuje na vytváření společného prostředí ve třídě.	OSV9 – Kooperace a kompetice – rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny).
Výtvarné prostředky a materiály	Bezpečně a účinně používá nástroje, materiály a vybavení v rámci vlastní tvorby. Kresba (uhel, rudka, tužka, dřívko, tuš, křída). Malba (temperové a vodové barvy, pastel). Kombinované techniky (koláž, tiskátka, frotáž, dotváření, vrypy, kombinace přírodních materiálů). Modelovací hlína, modurit, těsto. Přírodní materiály (kůra, tráva, kaménky, plody...). Papír, dřevěné odřezky, špejle, krabičky, kousky látek, ...	MeV1 – Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě.

5.5.2.3 Výtvarná výchova – 4. – 5. ročník

Učivo	Výstupy	Průřezová témata
Prvky vizuálně obrazného vyjádření Linie Tvary Barva, odstín barvy	Rozeznává, pojmenuje a aktivně užívá barvy, vnímá a pojmenuje odlišné odstíny. Poznává různé druhy linií a jejich výrazové prostředky. Porovnává prvky vizuálně obrazného vyjádření na základě vztahů. Poznává vlastnosti a výrazové možnosti barev.	OSV1 -Rozvoj schopností poznávání – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění. OSV5 - Kreativita – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti “dotahovat“ nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích.
Uspořádání objektů do celků dle výraznosti, velikosti a vzájemného postavení Malba a kresba různými materiály a nástroji	Rozezná základní plošné a prostorové tvary, dovede je použít ve vlastním vyjádření. Porovná a odliší a uspořádá plošné a prostorové tvary podle velikosti a vzájemných vztahů. Pojmenuje a charakterizuje základní prvky vizuálně obrazného vyjádření a dovede je převést do vlastního vizuálně obrazného vyjádření. Využívá různé materiály, techniky a formáty.	OSV9 – Kooperace a kompetice - rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny).
Prostředky pro vyjadřování emocí, fantazie a osobních zkušeností a zážitků	Využije a vyjádří podle zadání vlastní zkušenost v různých druzích vizuálního vyjádření.	OSV2 - Sebepoznání a sebepojetí - já jako zdroj informací o sobě.
Smyslové vnímání – smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření	Dovede prostřednictvím vizuálně obrazných vyjádření vyjádřit vjem sluchový, hmatový, dotykový, chuťový či pohybový. Vnímá a řídí pohyb vlastního těla, jeho umístění a přemístění v prostoru.	
Typy vizuálně obrazných vyjádření	Dovede vyjádřit situaci, děj, příběh. Uvědomuje si specifika vnímání různými smysly. Vnímá prostředí kolem	EV4 – Vztah člověka k prostředí – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby

<p>– ilustrace, komiks. Přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením.</p>	<p>sebe jako prostor pro prožívání a komunikaci.</p>	<p>využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci – instituce, nevládní organizace, lidé).</p>
<p>Osobní postoj – obrazy, sochy, stavby kolem nás</p>	<p>Uvědomuje si různé interpretace téhož vizuálně obrazného vyjádření. Dovede formulovat vlastní názor, vyslechnout a přijmout odlišný. Pozná díla některých dětských ilustrátorů.</p>	<p>MKV1 - Kulturní diference - jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti.</p>
<p>Komunikace – výstava a galerie ve třídě (co a proč se mi líbí, můj oblíbený ilustrátor)</p>	<p>Dovede vyjádřit a obhajovat svůj názor na vizuálně obrazné vyjádření vlastní či jiného autora. Vyslechne a toleruje odlišný názor. Aktivně se podílí na vytváření estetického prostředí ve třídě.</p>	<p>OSV8 - Komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků.</p>